

Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket: Yavaş Hareketi

Murat ÜNAL

Y. Sinan ZAVALSIZ

Yrd. Doç. Dr., Karabük Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
sinanzavalsiz@karabuk.edu.tr

Özet

Küreselleşmenin etkisiyle hızla değişip yeni bir şekle bürünen dünya, eskisinden çok daha karmaşık, bir o kadar da standartlaşan bir yapıya sahiptir. Küresel sistem, ısrarla bu yeniliklerin ve değişimin dünyanın ilerlemesi ve gelişmesi için gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Fakat küreselleşen dünya, gelişmesine ve insanlara birçok imkân sunmasına rağmen, kendisiyle beraber birçok sorunu da ortaya çıkarmıştır. İnsan hakları, özgürlük ve demokrasi söylemleri, insanların küresel dünyanın getirdiği sorunlara karşı tepki vermesini olanaklı hale getirmiştir. Küreselleşme, paradoksal biçimde, sosyal ağların güçlenerek küreselleşmenin tehlikeli etkilerini eleştiren yeni hareketlere dönüşümünü kolaylaştırmıştır.

Küreselleşmenin tektipleştirici etkisine karşı, yerel kimliklerini korumak isteyen toplumlar, bazı tepkilerde bulunmaktadır. Bu tepkilerden biri de bu araştırmaya konu olan Slow/Yavaş Hareketidir. Yavaş hareketi sadece yemek alanında kalmayıp, küreselleşmenin olumsuz etkilerinin hissedildiği, hayatın diğer alanlarında da yavaşlamayı sağlayacak alternatif slow hareketlerin ortaya çıkmasına öncülük etmiştir. Bu çalışma, küreselleşmeye karşı meydana gelen tepkilerden hareketle, yavaş hareketinin oluşumunu, felsefesini, küresel dünyada neye karşılık geldiğini ortaya koymaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme/Yerelleşme, Fast Food/Slow Food, Yavaş Hareketi, Yavaş Şehir, Cittaslow.

A Movement Against Globalisation: Slow Movement

Abstract

The world is taking a new form under the influence of globalisation has the structure which is getting standardized. The global system insistently emphasizes these newness and changes are necessary for the improvement of the world. However, the globalising world has created many problems even though it is developing and it provides people many opportunities. Globalisation has paradoxically enabled social networks are getting powerful and are turning into new movements which criticise dangerous effects of globalisation.

Some communities want to save their local identities show reactions to the standardising effect of globalisation. One of them is the Slow Movement is the subject of this study. The slow movement isn't merely limited to the food but also has led to alternative slow movements which provides slowing down in the other parts of life where the negative effects of globalisation are felt. This study aims to reveal the formation of slow movement.

Keywords: Globalisation/Localisation, Fast Food/Slow Food, Slow Movement, Slow City, Cittaslow.

Giriş

Küreselleşme kuramı, küresel çaplı bir kültürel sistemin ortaya çıkışını ele almaktadır. Bu kurama göre; dünya çapında bir uydu enformasyon sisteminin varlığı, kozmopolit yaşam tarzlarının gelişmesi, ulus devletlerin hâkimiyetinin gerilemesi, küresel bir askeri sistemin ortaya çıkması, AIDS gibi tüm dünyaya yayılan sağlık problemlerinin bulunması gibi nedenler küresel sisteme zemin hazırlamıştır. Ayrıca Milletler Cemiyeti ve Birleşmiş Milletler gibi dünya çapında siyasal sistemlerin kurulması, küresel siyasal hareketlerin yayılması, insan hakları kavramının genişlemesi, dünya dinleri arasındaki karmaşık etkileşimler bu nedenler arasında sıralanabilir.¹

Küreselleşme en genel anlamıyla ekonomik, teknolojik, siyasal, kültürel ve sosyal pratiklerin, ilişkilerin, bilincin ve toplumsal yaşamın örgütlenişinin dünya çapında yayılmasıdır.² Ancak küreselleşmeyi tek bir tanıma sığdırmak oldukça zordur. Küreselleşmenin geniş etkilere sahip olması salt bir küreselleşme değil, çok katmanlı küreselleşmelerin ortaya çıktığı ve tartışıldığı küreselleşme kuramını doğurmuştur.

Elektronikğin dayattığı yeni *karşılıklı bağımlık* dünyayı tam anlamıyla küresel bir köye çevirmiştir. Küreselleşme tanımlamalarında vurgulanan global köy³ kavramı, aslında küresel etkileşim ve karşılıklı bağımlılığa işaret etmektedir. Fakat mevcut sistemde küreselleşme, tek taraflı etkileşim ve tek taraflı bağımlılık olarak cereyan etmektedir.

Küreselleşme, 20. yüzyılın sonlarında Doğu Bloku'nun yıkılmasıyla, tek kutuplu kültürel sistem çevresinde dünyanın somut bir biçimde yapılaşmasıdır. Küreselleşmeyle birlikte ticaretin, kitlelerin hareketinin, bilginin ve hakikatin olduğu kadar kitleli cehaletin, yalanın ve dezenformasyonun da yayıldığı bir süreç ortaya çıkmıştır. Aslında küreselleşme, insanoğlunun ürettiği her şeyin yayılmasının önündeki tüm engellerin kalktığı bir durum olarak nitelendirilebilir.⁴

Sonuç olarak küreselleşmeyle ilgili tartışmalarda öne sürülen iddialarda kimileri küreselleşmenin ekonomik boyutunu, kimileri siyasi boyutunu, kimileri de kültürel boyutunu ön plana çıkarmaktadır. Küreselleşme kimilerine göre onsuz mutlu olamayacağımız şeyken, kimilerine göre de mutsuzluğumuzun kaynağıdır. Fakat küreselleşmeyle ilgili ortak kanaat; geri

¹ Gordon Marshall, *Sosyoloji Sözlüğü* (Çevirenler: Osman Akınbay, Derya Kömürcü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2005), s. 449.

² George Ritzer, *Modern Sosyoloji Kuramları* (Çeviren: Himmet Hülür, Ankara: De Ki Basım Yayım, 2011), s. 441.

³ Marshall McLuhan, Bruce Powers, *Global Köy* (Çevirmen: Bahar Öcal Düzgören, İstanbul: Scala Yayıncılık, 2015), s. 24.

⁴ Ahmet Cevizci, *Felsefe Sözlüğü* (İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 2010), s. 997.

dönüşü olmayan, tüm dünya insanlarını etkileyen, dünyanın kendisinden kaçamayacağı bir süreç olmasıdır.⁵

Küreselleşme, genellikle artan iletişim ve ulaşım olanakları, dünyanın küçülmesi, uzakların yakın olması, kültürlerin kaynaşması ve benzeri olumlu söylemlerle tanımlanmaya çalışılır. Oysa ülkeler arası ve ülke içi gelir dağılımında artan eşitsizlik, bu imkânlardan yararlanamayan milyarlarca insanın dışlanmışlığı ve çok küçük bir azınlık dışında dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisinin içinde bulunduğu “ontolojik güvensizlik” durumu da küreselleşme sürecinin bir sonucudur.⁶

Küreselleşmeye yönelik en temel eleştirilerden birisi, küreselleşme teriminin işaret ettiği türden bir serbestlik ve yayılmanın büyük ölçüde *tek taraflı* gerçekleşmesidir. Ekonomik, politik, kültürel ve sosyal anlamda Birinci Dünya ülkeleri Üçüncü Dünya’ya kolaylıkla nüfuz edebilirken, tam tersi söz konusu değildir. Günümüzde küreselleşmenin en önemli ayağı ekonomik küreselleşmedir. Ekonomideki *neo-liberal küreselleşme*, eşitsizlikleri arttırdığı, yeni hegemonya çeşitlerine sebep olduğu, güçlüler tarafından yönetildiği, azınlığın yararına çalıştığı, adaleti engellediği ve demokrasiyi yok ettiği gerekçeleriyle küreselleşme karşıtları tarafından eleştirilmektedir. Küreselleşme yanlıları ise, dünya genelinde serbest pazarın yerleşmesi halinde yaşam standartlarının daha iyiye gideceğini, sosyal sorunların ortadan kalkacağını iddia etmektedir. Oysa tek taraflı küreselleşme uygulamalarının, uluslararası sistemde farklı aktörler arasında eşitsizlik doğurduğu, küreselleşmeye yönelik eleştirilerin en başında gelmektedir. Küreselleşmenin en çarpıcı sonuçlarından olan kültürel küreselleşmeye karşı eleştiriler de bir o kadar önemlidir. Küreselleşmenin *tektipleştirici* etkisi, kültürel farklılıkları törpüleyerek kültürleri tek bir noktada toplaması, küreselleşmenin yerellikleri yok etmesi eleştirilmektedir.⁷

Küreselleşmenin eleştirilen bir diğer noktası ise Batı evrenselciliğidir. Birleşik Devletler ve Büyük Britanya başta olmak üzere Avrupa’da liderlerin, medyanın ve entelektüellerin söylemleri, politikalarını meşrulaştırmak amacıyla evrenselciliğe yapılan çağrılarla doludur. Bu durum genellikle *ötekiler* (Avrupalı olamayan, az gelişmiş veya yoksul ülkeler ve halkaları) ile ilgili politiklardan söz ederken geçerlidir. Evrenselciliğe yapılan bu vurgu üç başlık altında toplanabilir: İlki, Avrupalı liderlerin ortaya koyduğu politikanın *insan haklarını koruma* ve *demokrasi* kavramını daha ileriye götürmeye yönelik olduğu iddiasıdır. İkincisi, *medeniyetler çatışması*⁸ kuramıyla ifade edilmektedir ki; buna göre, Batı medeniyetinin *öteki*

⁵ Zygmunt Bauman, *Küreselleşme: Toplumsal Sonuçları* (İngilizceden Çeviren: Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2014), s. 7.

⁶ Necdet Coşkun Aldemir, “Küreselleşme Karşıtı Sosyal Hareketler” (Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010), s. 40.

⁷ Selcan Peksan, “Alternatif Küreselleşme Hareketleri” (Yüksek Lisans Tezi, M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007), s. 31-38.

⁸ Bu konuda bkz. Murat Yılmaz (ed.), *Medeniyetler Çatışması* (Ankara: Vadi Yayınları, 2001).

medeniyetlerden üstün olduğu, çünkü Batı medeniyetinin evrensel değerler ve hakikatler üzerine kurulan tek medeniyet olduğu varsayımıdır. Sonuncusu ise, piyasanın bilimsel doğrularının ortaya konulması, yani hükümetin *neo-liberal iktisadın yasalarını kabul etmek ve uygulamaktan başka alternatifinin olmadığı* anlayışının ileri sürülmesidir. 16. yüzyıldan itibaren, modern dünya sistemi tarihi boyunca bu üç temanın değişmeden geldiği görülecektir. Bahsedilen evrenselcilik söylemleri, dünya sistemindeki egemen tabakaların çıkarları hayata geçirilmeye çalışılırken dile getirilmektedir.⁹

İnternet ve diğer teknolojik gelişmelerle birlikte kültürel aktarımın hacmi ve kapsamı, daha önce görülmemiş bir hızla dünya ölçeğinde yayılmıştır. Görüntü ve düşüncelerin, suya atılan bir taşın meydana getirdiği halkalar misali, toplumdaki topluma yayılmaya başlaması, insanların gündelik yaşamını derinden etkilemiştir. Kültürel küreselleşme, iletişim araçlarındaki gelişme sonucu elde ettiği ivme ile medyanın küresel mahiyette gelişmesine neden olmuş, bu da tüketim ve kitle kültürünün yayılması, hayat tarzlarının giderek tektipleşmesi, küresel sorunlardan haberdar olunması, ulusal kültür ve kimliklerin zayıflaması şeklinde sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Yaşanan süreç postmodern kültürdür. Kültürün küreselleşmesi, Batı kültürünün, “küresel kültür” adı ile gelişmekte olan ülke kültürlerini etkisi altına almasını ve hâkim kültür konumuyla ulusal kültürleri aşındırarak, milli kültürlerin “yerel kültürler” haline gelmesini sağlamıştır. Küreselleşme sürecinde, kültürler zorunlu değişime uğramış ve eski kültürler yeni biçimler almıştır.¹⁰

Kültürel küreselleşme, McLuhan’ın “Küresel Köy” benzetmesinden hareketle, kitlesel tüketime dayalı, tektipleştirici ve değer yitimine yol açan bir kültürel yapıyı temsil etmektedir.¹¹ 20. yüzyılın başından itibaren ortaya çıkan küresel kitle kültürü, televizyon ve reklamların egemenliğindedir. Batı, yaşantısının ve hayat tarzının tüketim aracılığıyla hâkim olmasını istemektedir.

Ritzer, kültürel küreselleşme olgusunu, “Fast Food” yemek kültürünün dünyaya yayılması ve süreç içerisinde standartlaştırıcı, bürokratik bir kültür oluşturması şeklinde irdelemiştir. Hazır yiyecek sektöründe ortaya çıkan bu durumu *Toplumun McDonaldlaştırılması* olarak adlandırmıştır.¹² Dolayısıyla “McDonaldlaşma” bu anlamıyla, eğitimden sağlığa, seyahatten zevklere, aileden topluma, politik ve istihdam alanları da dâhil olmak üzere tüm toplumsal özellikleri ve süreçleri etkilemektedir. Ancak dünyanın McDonaldlaşması, insanın yaratıcılığını engelleyen ve toplumsal ilişkileri

⁹ Immanuel Wallerstein, *Avrupa Evrenselciliği: Gücün Retoriği* (Türkçesi: Aziz Ufuk Kılıç, İstanbul: Bgst Yayınları, 2010), s. 9-10.

¹⁰ Beyzade Nadir Çetin, “Küreselleşme Olgusunun Farklı Boyutlarıyla Toplumsal Yansıması: Küreselleşme Karşıtı Hareketler (Türkiye Örneği)” (Doktora Tezi, Fırat Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008), s. 127-130.

¹¹ McLuhan, Powers, s. 76.

¹² Ritzer, *Toplumun McDonaldlaştırılması: Çağdaş Toplum Yaşamının Değişen Karakteri Üzerine Bir İnceleme* (İngilizceden Çeviren: Şen Süer Kaya, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2014), s. 17-21.

insancıl olmaktan uzaklaştıran, tekdüze standartların zorla kabulü anlamına gelmektedir. Bu kültür, toplumlara medya aracılığıyla küresel anlamda tüketim odaklı bir form olarak sunulmakta ve bu hayat tarzının önüne geçilememektedir.¹³

Küreselleşme, yerellikleri yok ederken tekdüze ve tüketim temelli bir kültürel yapı ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla kültürel anlamda endüstriyel bir süreç yaşanmaktadır. Burada söz konusu olan kültür endüstrisi aslında bir bilinç endüstrisidir. Küreselleşmenin kültürel boyutu olarak popüler kültür, standart bir tüketici toplumu ortaya çıkarır. Bu toplum, kapitalizmin pazar ekonomisine uygun tüketim kalıplarına uymakta, kendisine sunulan ve yaşaması uygun görülen hayatı devam ettirmektedir.¹⁴

Küreselleşme karşıtı sosyal hareketler ilk olarak 30 Kasım 1999'da ABD'nin Seattle eyaletinde düzenlenen Dünya Ticaret Örgütü zirve toplantısının protesto edilmesiyle sosyal bir olgu olarak ortaya çıkmıştır. Seattle protestolarıyla küreselleşmeye yönelik toplumsal muhalefetin artık toplumsal gerçeklik statüsü elde ettiği anlaşılmıştır. Küreselleşme karşıtı hareketler, önceki sosyal hareketlerden ayrılmakta ve kendine özgü niteliksel farklılıklar taşımaktadır. Örgütsel yapıdaki âdem-i merkeziyetçilik ile katılımcıların heterojenliği, küreselleşme karşıtı hareketlerin en önemli ayırt edici nitelikleridir. Anti hiyerarşik ve heterojen yapısı, çok farklı sosyal statüdeki insanları ve ideolojileri bir arada tutmaktadır. Farklılıkların korunmasına ve bir zenginlik olarak benimsenmesi gerektiğine yapılan vurgu, hareketin çoğulcu ve demokratik karakterini ortaya koymaktadır. Küreselleşme karşıtı sosyal hareketleri heterojen yapılarına rağmen bir arada tutan ortak inanç, küresel sistemin dünyanın ve insanlığın geleceğine dair büyük bir tehdit haline geldiği inancıdır.¹⁵

Küreselleşme karşıtı hareketler beş ayırt edici özelliğe sahiptir: Bunlar; teknolojinin önemi, çoğulculuk, liderin yokluğu, değişen sınıf yapısı/hareketlerin tabanı ve örgütlenme şeklidir. Küreselleşme karşıtı hareketler için varoluşsal bir öneme sahip olan teknoloji kullanımı, örgütlenmeden eyleme kadar teknoloji ile hareketlerin iç içe geçtiği bir yapı olarak karşımıza çıkar. Çoğulculuk, hareketlerin heterojen örgütsel yapısına göndermede bulunmakta ve onun çok kültürlü ve çok uluslu bir oluşum olduğunu vurgular. Liderin yokluğu, küreselleşme karşıtı hareketlerin âdem-i merkeziyetçi örgütsel yapısını tanımlar. Değişen sınıf yapısı ve hareketlerin tabanı, küreselleşme karşıtı hareketlerin ortaya çıktığı toplumsal yapının sınıfsal niteliklerine ışık tutarak, hareketleri ortaya çıkaran koşullara göndermede bulunur. Örgütlenme şekli ise, hareketlerin demokratik karar alma sürecini ve örgütün ağ yapısını açıklar.¹⁶

¹³ Çetin, s. 131.

¹⁴ Çetin, s. 134.

¹⁵ Aldemir, s. 83.

¹⁶ Aldemir, s. 85.

Yavaş Hareketi

Yavaş (slow) hareketi, ilk olarak İtalya'da ortaya çıkmış ve dünya ölçeğinde benimsenerek hızla yayılmış bir anti kavramdır. Günümüzün hızlı, küresel, tüketim odaklı, doğadan kopuk yaşam biçiminin olumsuz etkilerinden arınabilmek adına, eleştirel bir yaklaşımla, modern kalıpları değiştirme amacı olan toplumsal bir harekettir.¹⁷

Bugünün dünyası, şimdiye kadar benzeri görülmemiş ölçüde gerçekleşen bir değişimle karşı karşıyadır. Ekonomik ve kültürel unsurlar, teknolojik alandaki büyük gelişme ve kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması küresel dünyayı ortaya çıkarmıştır. Küresel dünyada ise hız kaçınılmaz hale gelmiştir. Endüstrileşmenin insan gücüne olan ihtiyacı azaltmasıyla ters orantılı olarak serbest zaman artmıştır. Ancak modern hayatın yoğunluğu, karmaşası ve koşuşturması içerisinde insanlara zaman hep yetersiz gelmekte ve modern insan daha fazla zamana sahip olabilmek adına sürekli hızlı yaşamaktadır.¹⁸

Hâlbuki yavaş yaşam, insanların hayattan zevk alarak ve yaşadığı anın farkında olarak hayatını devam ettirmesini öngörmektedir. Sadece serbest zamanda değil, işte, evde, okulda kısacası hayatın her anında gerçekleştirilecek yavaşlamanın, insanların hayattan doyum elde ederek yaşamasını sağlayacağı iddia edilmektedir.

1- Yavaş Hareketinin Tarihsel Gelişimi

Yavaş hareketinin temelleri, 1980 yılında İtalya'nın Bra kentinde kurulan Libera e Benemerita Associazione Amici del Barolo (Hür ve Övülen Barolo Şarabı Dostları Derneği) ile atılmıştır. Bu kuruluş daha sonra Arcigola adını alacak örgütlenmenin de temelini oluşturmuştur. Bra kentinde ortaya çıkan ve İtalyan Kültürünü Canlandırma Derneği (ARCI)¹⁹ şeklinde Türkçeye çevrilebilecek olan bu hareket, ulusal canlanmayı ön planda tutan, sol görüşlü bir yapılanmayla yakından bağlantılıydı. Arcigola'nın, yemek ve şarap kültürünü sosyoloji, felsefe, edebiyat, antropoloji gibi disiplinlerin ışığı altında inceleyen bir yayın olan, La Gola (1982-1989) Dergisi'nin kurucularıyla da bağları mevcuttu.²⁰ Slow hareketi, bu hazırlık sürecinin ardından Roma'daki kıvılcımla ortaya çıkmıştır.

1986 yılında İtalya'nın başkenti Roma'nın en işlek ve tarihi meydanlarından olan Piazza di Spagna' da açılan bir McDonald's'a karşı tepki olarak ortaya

¹⁷ Doğa Can Onaran, "Yavaş Şehirlerde Kentsel Kimlik" (Yüksek Lisans Tezi, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, 2013), s. 18.

¹⁸ Carl Honoro, *Yavaş: Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi* (İngilizce Aslından Çeviren: Esen Gür, İstanbul: Alfa Yayınları, 2008), s. 38.

¹⁹ ARCI: Associazione Ricreativa Culturale Italiana.

²⁰ Carlo Petrini, Gigi Padovani, *Slow Food Devrimi* (Çevirmen: Çağrı Ekiz, İstanbul: Sinek Sekiz Yayınevi, 2012), s. 19.

çıkan Slow Food, yavaşlık hareketinin başlangıcı olarak kabul edilir. Meydanın estetiğinin bozulacağını ve yemek yemenin Fast Food atıştırarak doymak olmadığını anlatabilmek için Carlo Petrini öncülüğündeki bir grup meydana makarna fırlatarak Amerikan tarzı Fast Food zincirine karşı tepki göstermiştir. Eylemciler küreselleşmenin ve hızın göstergesi olarak görülen McDonald's'a karşı yerelliği, yavaşlığı ve sofradaki sağlıklı iletişimi simgeleyen Slow Food'u desteklemekteydi. Bu eylemden sonra 1989 yılında İtalya'nın Barolo kentinde Carlo Petrini öncülüğündeki göstericiler Slow Food (yavaş yemek) Birliği'ni kurmuşlardır. Bugün Slow Food yüz bini aşkın üyesi ve yüzden fazla ülkedeki temsilcisiyle uluslararası bir hareket haline gelmiş ve yavaş hareketinin öncüsü olmuştur.²¹

İlerleyen süreçte Slow Food hareketini temel alarak yeni yavaş hareketler ortaya çıkmıştır. Bu yeni hareketlerin gelişimi, yavaş felsefesinin hazmedilmesiyle yakından ilişkilidir. Slow Food hareketinin yemekten haz alınacak şekilde tüketilmesi anlayışı, yeni ortaya çıkacak olan hareketlerin de yönünü belirlemiştir. Dolayısıyla Slow Food'u takip eden ilk akımlar haz merkezlidir. Fakat slow yaşam felsefesinin daha iyi anlaşılmasına başlanmasıyla, hayatı yavaşlatmanın, modern kalıpları yıkabilecek potansiyeli ve küresel sistemin aksaklıklarını giderebilecek tarafı ortaya çıkmıştır.

Slow Food'un ardından yapılarıyla slow turizm ve slow seyahat oluşumları gelişmiştir. Daha sonraki dönemde ise modern, küresel, kapitalist ve hızlı dünya sisteminin temelleri olan işletmecilik, ticaret, para, eğitim alanlarında yavaş felsefesi ile değişim olması amaçlanmış ve bu alanlarda yeni yavaşlıklar meydana gelmiştir.

Slow hareketinin çeşitliliğinin artması, hızlı ve karmaşık dünyada yavaş yaşamı daha da zorlaştırmaktadır. Bu sebeple slow felsefesini benimseyenlerin kendi yaşam alanlarına sahip olma zorunluluğu söz konusudur. Günümüzde kentler, modern ve küresel yaşamın göstergesi konumundadır. Slow akımının da kendi felsefesini koruması için kendi kentsel sistemini oluşturması gerekmektedir. Cittaslow da, slow hayatın yaşam alanı olarak böyle bir ihtiyaç neticesinde doğmuştur.

Yavaş hareketinin farklı konulara, farklı coğrafyalara, farklı kültürlerle yayılması ve gelişmesi oldukça hızlı gerçekleşmiştir. Ancak yerelliği ön plana çıkarmak amacıyla yola çıkan slow hareketinin kendisi de küreselleşmeye başlamıştır. Bu durum slow hareketi için paradoksal bir hal almıştır. Bundan sonra slow hareketi ve felsefesi, oluşturduğu küresel yapı içerisinde yerelliği korumak için daha fazla çaba sarf etmek zorundadır.

²¹ <http://cittaslowturkiye.org>, erişim tarihi 17.03.2015.

2- Yavaş Hareketler

A- Yavaş Yemek/Slow Food

Yavaş yemek, 1986 yılında İtalya’da kurulmuş ilk yavaş harekettir. Slow Food Birliği, başlangıçta şarap kültürünün geliştirilmesi ve tanıtılmasını amaçlayan bir yapıya sahipken²² daha sonra, ortak kültür ve iyi yemek sanatı çatısı altında toplanan, kâr amacı gütmeyen gönüllü üyelerin oluşturduğu uluslararası bir organizasyona dönüşmüştür. Bu organizasyonun temelini ise *convivia* oluşturur. *Convivia; yerel ürünleri ve gelenekleri teşvik etmek, basit geleneksel aşçılık ve yemek yeme toplantıları düzenlemek, yavaş yemek mesajını yaymak ve eğlenmek amaçlarıyla düzenli buluşan yavaş yemek üye gruplarıdır.*²³

Hızlı yaşam denildiğinde ilk akla gelen “Fast Food” tarzı yemek olup, hazırlanıp servis edilmesinden tüketilmesine kadar geçen hızlı süreci ifade için kullanılmaktadır. Hızlı hayat temposu içinde sahip olduğu tüm değerlerinden uzaklaşan toplumlar, yemek kültürünü de kaybetmiştir. İşte bu olumsuz gidişin farkında olan kesimler bir taraftan tepkilerini ortaya koymakta, diğer yandan da probleme çözüm aramaktadır. Ortaya konulan etkili tepki yavaşlığı öngören yaklaşımdır. Hıza karşı yavaşlığı savunan ilk hareket, yavaş yemek olmuştur. Yavaş yemek, yerel lezzetlere sahip çıkmayı, doğaya saygı göstermeyi, rahat ve sağlıklı beslenmeyi, hatta kendi yiyeceğini yetiştirerek ne yiyeceğini bilmeyi, yemekten tat almayı, yemekle sosyalleşmeyi ilke edinmiş bir akım olarak ortaya çıkmıştır.²⁴

20 yıllık bir süreçte bütün dünyaya yayılmış ve küreselleşmenin çarklarında hızla tektipleşen yemek alışkanlıklarına, mekânlarına, anlayışına, standardizasyona dur demek için var gücüyle mücadele etmektedir. Bugün 132 ülkede, 100.000’ in üzerinde destekçiye ulaşan yavaş yemek akımı, ayaküstü hızlı yemek alışkanlığına karşı durarak yerel yemek kültürünü ve biçimini korumaya çalışmaktadır.²⁵

B- Yavaş İşletmecilik

İşletmecilik denildiğinde ilk akla gelen şey; para, kâr veya onlarla ilgili diğer konulardır. İşletmenin amacı sadece bunlarla sınırlı olduğunda, insanları, çalışanları, çevreyi ve doğayı ikinci plana iten bir işletmecilik modeli ortaya çıkar. Günümüzde yoğunlaşan rekabet ortamı, işletmeleri sürdürülebilir rekabet avantajı sağlayacak yöntemleri bulmaya itmektedir. Sürdürülebilirliği öne süren yavaş hareketinin çeşitli sektörlerde meydana gelmesi işletmeler için de yavaşlığın alternatif olabileceği fikrini ortaya

²² Petrini, Padovani, s. 18.

²³ H. Rıdvan Yurtseven, Ozan Kaya, Serhat Harman, *Yavaş Hareketi* (Ankara: Detay Yayıncılık, 2010), s. 18.

²⁴ Veli Sırım, “Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak “Sakin Şehir” Hareketi ve Türkiye’nin Potansiyeli”, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi* 4, (2012): s. 119-131.

²⁵ Onaran, s. 21.

çıkarmıştır. Yavaş yemek felsefesinin temelini oluşturan iyi, temiz ve adil anlayışının, işletme içi (çalışanlar, hissedarlar) ve işletme dışı (müşteriler, tedarikçiler, toplum, çevre, devlet) faktörlere konumlandırılması ve oluşturulan modelin küreselleşmenin ve küresel kültür kapsamında faaliyet gösteren işletmelerin meydana getirdiği sorunların giderilmesine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.²⁶

Kısacası, kâr elde etmeyi amaçlayan işletmecilik anlayışına karşın, yavaş işletmecilik, farklı insanların birlikte huzur içinde yaşayabildiği bir toplum oluşmasını hedefleyen işletmecilik anlayışıdır.²⁷

C- Yavaş Para

19. yüzyıl öncesinde ekonomide tek kur sistemi bilinmemekte, alternatif kur sistemleri kullanılmaktaydı. Tek kur sisteminin ortaya çıkışı, modern dönemin başlangıcıyla paralellik göstermektedir. Küreselleşme sonucu ortaya çıkan bu ekonomi sistemi, pazarlardan güçlü olmayanların çıkartılmasını, ticaretin sınırlarının kaldırılmasını ve küresel tek bir para biriminin oluşturulmasını hedeflemiştir. Dolayısıyla para merkezleşmekte, zengin-fakir ayrımı derinleşmektedir. Sürdürülebilir kalkınma, ancak güçlü yerel toplulukların varlığı ile sağlanabilir. Kısacası yerel kaynakların yerel toplumlar tarafından üretilip tüketilmesi sürdürülebilirliğin temel yasasıdır. Yavaş para yöntemi hem yerel işletmeleri ve pazarları güçlendirmekte hem de paranın daha geniş alana eşit dağılmasını sağlamaktadır. Bu sayede yerel kimlikler, kültürler ve toplumlar desteklenmektedir. DeMeulenaere ve Flode'un 2007'de açıkladığı verilere göre dünyada 150'den fazla bölgede yavaş para uygulaması bulunmaktadır.²⁸

New York'un dışında, Ithaca adlı yerleşim yerindeki yavaş para uygulamasına göz atmak konuyu daha net anlamamıza olanak sağlayacaktır. 30.000 civarında nüfusu olan Ithaca, Cornell Üniversitesi ve 7.500 öğrencisiyle üniversite şehri olarak bilinmektedir. Öğrenci, araştırmacı ve öğretim elemanlarından istenen yüksek konaklama meblağı, mülk sahiplerinin yüksek gelir elde etmesine fırsat verirken, mülk sahibi olmayanlarla da gelir farkını arttırmaktadır. İşte bu gelirler arasındaki makasın açılması yavaş para uygulamasına geçişin temel nedenidir. Yavaş para uygulamasının entelektüel insanların yoğun yaşadığı bölgelerde daha çabuk kabul gördüğü öne sürülmektedir. Ithaca Hours olarak isimlendirilen yavaş para uygulamasında *hours*, en küçük değişim birimidir. Ithaca'da saat başı çalışma ücreti 10 ABD dolarıdır ve 1 Hours 10 ABD dolarına eşittir. 1991'den bu yana kullanılmakta olan uygulama 1.300'den fazla katılımcıyla sürdürülmektedir. Birçok mal ve hizmet hours ile satın alınabilmekte, ev kiralari hours ile ödenebilmektedir. Ayrıca lokanta, sinema, bowling salonları, süpermarketler, hastane, ikinci el

²⁶ Ozan Kaya, "Sürdürülebilir Rekabet Avantajı ve Yavaş İşletmecilik: Karşılaştırmalı Bir Araştırma" (Doktora Tezi, Ç.O.M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011), s. 45.

²⁷ Yurtseven, Kaya, Harman, s. 66.

²⁸ Yurtseven, Kaya, Harman, s. 76-81.

satış yerleri, yöresel ürün satan çiftçiler ve ticaret odası hours'u kabul etmekte ve kullanmaktadır.²⁹ Yavaş para uygulaması sayesinde para bölge sınırları dışarısına çıkmamakta ve ekonomik sürdürülebilirlik desteklenmektedir. Bu durum Ithaca Hours üyeleri arasında şöyle sloganlaştırılmıştır: "*Hours sadece Ithaca'da kabul edilir ve böylece servet her zaman burada kalır.*"³⁰

D- Yavaş Turizm

Yavaş turizm, turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini hedeflemektedir. Turizmin sürdürülebilir olması turizmin ekonomik sürdürülebilirliği, yerel yiyeceklerin tercih edilmesi ve yerel ekonominin korunmasıyla mümkündür. Yerel yiyecek sisteminin gelişmesiyle yerel çiftçiler ve işletmeler desteklenmektedir. Bu durum kültürel bilincin uyanmasına ve insanlar arasında bağ oluşmasına sebep olur. Yerel pazarlar, çiftçi ile tüketici arasında sosyal yakınlaşma sağlar. Bu da turizmin sosyo-kültürel sürdürülebilirlik boyutuna katkı sağlamaktadır.³¹

Ancak sadece yerel yiyeceklerin satın alınması turizmi daha sürdürülebilir yapmak için yeterli değildir. Bunun için yöre halkının turizm anlayışının değişmesi, turistlerin yerli halk ile etkileşime geçmesi ve bütünleşmesi gerekir. Turizm; şayet ev sahibi topluma önem veriliyor, personel davranışlarında iyi standartlar oluşturuluyor, çevre dostu olunuyor ve turistlerin sorumlu bir davranış geliştirmesine olanak sağlanıyorsa,³² ancak o zaman yavaş turizm olarak görülebilir. Bunun yanında yerel işletmeler ve zanaatkarların desteklenmesi, doğal çevrenin korunması ve sürdürülebilir kılınması, konukseverliğin üst seviyeye çıkarılması, yerel kültürün güçlendirilmesi ve geleneklerin korunması, yerli halk ile turistlerin sağlıklı beslenmelerinin de desteklenmesi gerekmektedir.³³

E- Yavaş Seyahat

Yavaş seyahat, çok fazla seyahat etmeyen, gittiği yerde uzun süre kalan kişilere araba ve uçak seyahati yerine başka alternatifler sunan kavramsal bir yapıdır. Burada bilinçli şekilde seyahat etmek, hız kavramını seyahat boyunca ortamdaki uzak tutmak, seyahati bütünüyle bir kafa dinleme anı, keyif alma süreci olarak görmek ve stressiz bir şekilde tamamlamak amaçlanmaktadır. Seyahatlerin yavaş yapılması, uçak ve otobüs yerine feribot, yerel otobüs, yavaş tren, bisiklet gibi alternatif araçlar tercih edilmesi bölgeyle iletişimi ve etkileşimi kolaylaştırır. Hız ise bunları engeller. Tatil de seyahat de dinlenmenin, eğlenmenin ve hazzın bir parçası olarak görülür. Yavaş

²⁹ Yurtseven, Kaya, Harman, s. 82.

³⁰ <http://www.ithacahours.com>, erişim tarihi 20.06.2015.

³¹ Yurtseven, Kaya, Harman, s. 59.

³² Yurtseven, Kaya, Harman, s. 53.

³³ Kaya, s. 73.

seyahatçiler şehri yavaşça gezer ve yerli halk ile bir araya gelip onların davrandığı gibi davranmaya çalışırlar.³⁴

F- Yavaş Tasarım

Üretim ve tüketim üzerine tesis edilen modern hayatta tasarım anlayışı da değişmektedir. Rekabet üzerine kurulu piyasa şartlarında tasarımlar da piyasaya ayak uydurmak için birbiriyle rekabet etmek durumundadır. Yavaş tasarım ise binaların, mekânların, nesnelerin yeniden kullanımını amaçlamaktadır.³⁵ Bunun için yavaş tasarım; insanların refahını ve mutluluğunu dünyanın ve ekosistemin refahına dayandırmak üzere inşa edilmektedir.³⁶

G- Yavaş Eğitim/Yavaş Okul

Yavaş okul ve yavaş eğitim, eğitimin farklı yönlerine dikkat çekmektedir. Bazı araştırmacılar yavaş okul kavramını, okulların yiyecek alanlarına yavaş yemek kriterlerinin getirilmesiyle sınırlarken bazıları da bilgi, gelenek ve amaçların farklılığı gibi unsurların eğitimle bağdaştırılması olarak açıklamaktadır. Bu yönüyle yavaş okul yaklaşımı, günümüz çocuk ve gençlerini farklı bir öğrenme süreci ve farklı bir okul yönetimi anlayışıyla yeni bir eğitim programına tabi tutmaktadır. Birçok Batı ülkesinde, kamu yönetimi ve okullar katı kontrol yapılarıyla, standartlaştırılmış program kapsamında tekdüze bir eğitim vermek istemektedir. Bu yapıda temel öncelik süreçten ziyade elde edilecek çıktıya yoğunlaşmaktadır. Oysa süreç, fikirlerin nasıl kavramsallaştırılacağı, öğrenmenin nasıl destekleneceği, öğrenmenin nasıl gerçekleştiği ve öğrenmenin nasıl sevdirileceğini kapsamaktadır. Bu noktada yavaş okul, eğitim sürecindeki çıktılar kadar süreci de önemsemektedir.³⁷

H- Yavaş Trafik

Yavaş trafik kavramı, ilk olarak 1970' lerde Hollanda ve Almanya'da gündeme gelmiştir. Maksat, çevreye ve insana daha az tahribat veren yeni alternatifler ortaya koyabilmektir. Büyük şehirlerde her geçen gün büyüyen trafik problemi yerine yürüyüş, bisiklet kullanımı ve transit geçişler ön plana çıkarılmak istenmektedir. Yavaş trafik akımı, genel olarak motorlu taşıt kullanımını en aza indirmeye çalışırken, mevcut trafik yoğunluğunu da azaltarak yakıt tüketimini minimize etmeyi amaçlar. Bu durum sürdürülebilir kentler yaratma sürecinde etkili bir yöntem olarak kabul edilebilir. Günümüzde, büyükşehirlerde yaşayanların en fazla şikâyet ettiği konuların başında trafik yoğunluğu gelmektedir. Uygulanabilirlik açısından ele alındığında, yavaş trafik kavramı ile daha çok tarihi bölgelere işaret edilmektedir. Çünkü büyükşehirler için böyle bir fikir, naif, romantik ve

³⁴ Onaran, s. 24-25.

³⁵ Kaya, s. 79.

³⁶ <http://www.slowlab.net>, erişim tarihi 01.02.2015.

³⁷ Kaya, s. 73-74.

ütöpik olmakla birlikte hayatı felç edebilecek boyuta ulaşabilir. En azından tarihi bölgelerin korunması sağlanabilirse, kavram amacına ulaşabilecektir.³⁸

3- Yavaş Hareketinin Hayat Bulduğu Şehir: Cittaslow/ Yavaş Şehir

İtalyanca “*citta*” (şehir) ve İngilizce “*slow*” (yavaş) kelimelerinden oluşan Cittaslow “*Yavaş Şehir*” anlamında kullanılmaktadır. Cittaslow, küreselleşmenin şehirlerin dokusunu, sakinlerini ve yaşam tarzını standartlaştırmasını ve yerel özelliklerini ortadan kaldırmasını engellemek için Slow Food (Yavaş Yemek) hareketinden doğmuş bir şehirler birliğidir.³⁹

Cittaslow hareketi, 1999 yılında Greve in Chianti'nin eski belediye başkanı Paolo Saturnini'nin çabalarıyla hayat bulmuştur. Saturnini, yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla kentlerin kendilerini değerlendirmek ve farklı bir kalkınma modeli ortaya koymak durumunda olduklarını dile getirmiştir. Onun düşünceleri, Bra (Francesco Guida), Orvieto (Stefano Cimicchi) ve Positano (Domenico Marrone) belediye başkanları ile Slow Food başkanı Carlo Petrini tarafından kabul görmüştür. Günümüzde 30 ülkede 195 üyesi bulunan Cittaslow hareketinin amacı Slow Food felsefesini ön plana çıkarmaktır.⁴⁰

Bu hareket, hızlı ve tüketime dayalı bir hayat felsefesinin hâkim olduğu şehir yaşamına ve dizaynına alternatif getirmeyi hedeflemektedir. Cittaslow felsefesi, yaşamın, yaşamaktan zevk alınacak bir hızda yaşanmasını savunmaktadır. Bu hareket, insanların birbiriyle iletişim kurabilecekleri, sosyalleşebilecekleri, kendine yeten, sürdürülebilir, el sanatlarına, doğasına, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan, ama aynı zamanda alt yapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan, teknolojinin kolaylıklarından yararlanan kentlerin gerçekçi bir alternatif olacağı hedefiyle yola çıkmıştır.

Yavaş hareketi küreselleşme bağlamında incelendiğinde kentlerin önemi daha da artmaktadır. Yavaş şehir, küresel ve devasa kentlere karşı nüfusu az fakat nitelikli şehirleri hedefleyen bir kentler birliğidir. Ayrıca kent, yerel kimliklerin hayat bulduğu, yöresel yemeklerin hazırlandığı bir mekândır. Turizm, ticaret, tarım, eğitim ve trafik gibi tüm yavaş organizasyonlar yavaş şehir içinde kendisine yer bulabilecektir. Bu nedenle yavaş şehir diğer yavaş hareketlerden ayrı olarak daha kapsamlı incelenmiştir.

4- Yavaş Şehir Kriterleri

Cittaslow birliğine katılmak için kentlerin belli kriterleri yerine getirmesi ve bu çerçevede plan ve stratejiler geliştirmesi gerekmektedir. Birliğe katılmak

³⁸ Onaran, s. 24.

³⁹ Onaran, s. 28.

⁴⁰ <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow/>, erişim tarihi 04.07.2015.

isteyen kentlerin nüfusunun 50.000'den az ve kent yönetiminin Cittaslow felsefesine uyumlu olması öncelikli şartlardır. Birliğe katılmak isteyen kentler, Cittaslow Uluslararası Birliği tarafından 7 başlık altında 70 kritere göre değerlendirilir. Bir kent üye olabilmek için en az 50 puana ulaşmalıdır.⁴¹

A- Çevre Politikaları

Bu çerçevede yavaş şehir olmaya aday kentin hava ve su temizliğinin yasayla belirtilen parametreler içerisinde olduğu belgelenmelidir. Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması gerekir. Kentsel katı atıklar ayrıştırılarak toplanmalı, endüstriyel ve evsel kompostlama desteklenmelidir. Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisi bulunmalıdır. Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu sağlanmalı, yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi elde etmelidir. Görsel kirlilik, trafik gürültüsü ve kamusal ışık kirliliği azaltılmalı, biyoçeşitlilik korunmalıdır.⁴²

B- Altyapı Politikaları

Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları oluşturulmalıdır. Mevcut bisiklet yolları araç yollarıyla kilometre üzerinden karşılaştırılmalı, metro ve otobüs durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yeri uygulaması yaygınlaştırılmalıdır. Özel taşıt kullanımına alternatif olarak, elektrikli otobüs, yürüyen merdiven gibi eko ulaşım planlaması gerçekleştirilmeli, engellilere yönelik mimari engeller kaldırılmalıdır. Bütün bunlar, hareketin şehirler için öngördüğü altyapı politikalarından başlıcalarıdır. Bunun yanında hamile kadınlar için kent merkezleri ve hastanelerde özel park yeri ayrılması, kent merkezlerinde malların sürdürülebilir dağıtımı için elektrikli veya motorsuz, havayı kirletmeyen taşıtların tercih edilmesi de önemli göstergelerdir.⁴³

C- Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları

Kentte yaşam kalitesinin yükselmesi için kentin direnci artırılmalı, sokak mobilyaları, turizm levhaları gibi bir takım düzenlemeler uygulamaya konulmalıdır. Kente ait değerler iyileştirilmeli, kent merkezleri ve kamu binalarının değerini arttırmak için programlar geliştirilmelidir. Verimli bitki ve meyve ağaçları kullanılarak sosyal yeşil alanlar iyileştirilmeli ve/veya oluşturulmalı, yeşil alanlarda kullanılan beton miktarı belirlenmelidir. İşe gidiş ve geliş saatlerindeki yoğun trafiği önlemek için okulların ya da kamu kurumlarının mesai saatleri kaydırılarak kentsel yaşanabilirlik artırılmalıdır. Kent internet ağına kavuşturulmalı, vatandaşlara ve turistlere yönelik interaktif hizmetler geliştirilmelidir. Bilgisayar bağlantısıyla evden çalışma desteklenmelidir. Sürdürülebilir mimari için hizmet masası oluşturulmalıdır.

⁴¹ <http://cittaslowturkiye.org/uyelik/>, erişim tarihi 24.05.2015.

⁴² <http://cittaslowturkiye.org/uyelik/>, erişim tarihi 10.07.2015.

⁴³ <http://cittaslowturkiye.org/uyelik/>, erişim tarihi 10.07.2015.

Kirleticiler izlenmeli ve azaltılmalı, kişisel ve kamusal sürdürülebilir kentsel planlanma teşvik edilmeli, sosyal altyapı desteklenmelidir. Bunun yanında yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanlar oluşturulmalı, atölyeler korunmalı ve değerleri arttırılmalı, kent merkezlerinde yer alan geleneksel kasap, fırın, bakkal gibi dükkânlar desteklenerek doğal/yerel alışveriş merkezleri ortaya çıkarılmalıdır.⁴⁴

D- Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikalar

Kuşkusuz hareketin en önemli aşaması temel ekonomik hayatla ilişkilidir. Buna göre, agroekolojinin⁴⁵ geliştirilmesi, el yapımı ve etiketli veya markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması, geleneksel iş tekniklerinin ve zanaatların değerinin arttırılması, kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini arttırarak kırsal bölgelerin değerinin yükseltilmesi hareketin öngördüğü temel ilkelerdendir. Bunun yanında kamuya ait restoranlarda, okul kantinlerinde, aşevlerinde yerel, mümkünse organik ürünlerin kullanılması, tarımda GDO kullanımının yasaklanması da oldukça önem arz etmektedir. Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması, otel kapasitelerin arttırılması, önceden tarım için kullanılmış alanların kullanımı hakkındaki imar planlarının yeniden gözden geçirilmesi tarım, ticaret ve turizm için olmazsa olmaz ilkelerdir.⁴⁶

E- Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar

Hareketin bir başka ayağında ise misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar bulunmaktadır. Buna göre, kenti ziyaret edenler için bir tanıtım görevlisinin belirlenmiş olması gerekir. Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını arttırmak adına fiyatlar ve tarifeler açık şekilde sergilenmelidir. Basılı olarak veya internet üzerinde yavaş güzergâhların mevcut olması önemlidir. Obezite, diyabet gibi sağlık sorunlarına yönelik eğitimler verilmelidir. Önemli yönetsel kararlarda tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif teknikler benimsenmelidir. Eğitimciler, yöneticiler ve çalışanlara Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim verilmelidir. Yöre halkı Cittaslow'un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı şekilde eğitilmelidir. Cittaslow kampanyaları desteklenmeli, yerel yönetim aktif derneklerle beslenmelidir. Cittaslow logosunun internet sayfasında ve antetli kâğıt üzerinde kullanımı sağlanmalıdır.⁴⁷

⁴⁴ <http://cittaslowturkiye.org/uyelik/>, erişim tarihi 10.07.2015.

⁴⁵ Agroekoloji'den kastedilen, tarımda ekolojik prensiplerin uygulanmasıdır. Asıl amaç kimyasal ürünlere ve fosil yakıtlara mümkün olduğunca az bağımlı bir sistem oluşturmaktır. (Daha ayrıntılı bilgi için bkz. <http://cittaslowturkiye.org/uyelik/>, erişim tarihi 10.07.2015.)

⁴⁶ <http://cittaslowturkiye.org/uyelik/>, erişim tarihi 10.07.2015.

⁴⁷ <http://cittaslowturkiye.org/uyelik/>, erişim tarihi 10.07.2015.

F- Sosyal Uyum

Sosyal uyum, hareketin bir başka önemli ayağıdır. Burada özellikle farklı kültürlerle mensup insanların topluma entegrasyonu ön plana çıktığı gibi, dezavantajlı grupların toplumsal hayata katılımı da önemli bir başlıktır. Dolayısıyla azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışma yapmak, farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşamasını sağlamak, engelli kişileri entegre etmek oldukça önemlidir. Çocuk bakımının desteklenmesi, genç neslin istihdam edilmesi, toplumsal ortaklıklar kurulması (sivil toplum kuruluşların mevcudiyeti), politikaya katılımın sağlanması, belediyenin kamu konut yatırımına ön ayak olması sosyal uyumun gerçekleştirilmesi adına ele alınacak diğer konulardır.⁴⁸

G- Ortaklıklar

Son olarak hareket; Slow Food aktivitelerini ve kampanyalarını geliştirmek, doğal ve geleneksel yiyecekleri Slow Food veya diğer kurumlar ile desteklemek, eşleştirme projelerini teşvik etmek ve gelişmekte olan ülkelerin Cittaslow ve Slow Food felsefelerinin yayılmasını sağlamak üzere işbirliğinde bulunmakta, bazı ortaklıklar yürütmektedir.⁴⁹

5- Türkiye'deki Yavaş Şehirler

Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapan, tarihî, kültürel ve doğal güzelliğe sahip Türkiye'nin yavaş şehir potansiyeli oldukça yüksektir. Son yıllarda Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bu kültürel mirasın korunması ve geleceğe taşınması adına teşvikler sunması, yavaş şehir oluşumlarına destek olmaktadır. 2009'da İzmir'in Seferihisar ilçesinin Cittaslow birliğine kabul edilmesiyle, Türkiye'de yavaş şehir hareketi başlamış ve Türkiye Cittaslow Koordinatörlüğü kurulmuştur. 2015'de Artvin'in Şavşat ilçesinin de Cittaslow ağına katılmasıyla Türkiye toplam 10 Cittaslow üyesi kente sahip olmuş ve dünya genelinde en fazla Cittaslow üyesi olan dördüncü ülke konumuna gelmiştir. Bu sıralamada, Cittaslow'un doğduğu yer İtalya 75 üye kent ile birinci sırada yer alırken, Almanya ve Polonya 12 üyeye ikinci, Güney Kore 11 üyeye üçüncü sırada yer almaktadır.⁵⁰

A- Seferihisar/İzmir

Seferihisar'da Yavaş Şehir fikri ilk olarak Belediye Başkanı Mustafa Tunç Soyer tarafından dile getirilmiştir. Soyer, İtalya'ya giderek yavaş şehirleri ziyaret etmiş ve yerinde inceleme fırsatı bulmuştur. Haziran 2009'da yavaş şehir merkezi İtalya'ya niyet mektubu gönderilerek müracaat edilmiştir. Yavaş bilincinin oluşturulması amacıyla Belediye Kültür Merkezi ile 14 köy kiraathanesinde halkı bilinçlendirmek ve yavaş şehri tanıtmak için sunumlar

⁴⁸ <http://cittaslowturkiye.org/uyelik>, erişim tarihi 10.07.2015.

⁴⁹ <http://cittaslowturkiye.org/uyelik>, erişim tarihi 10.07.2015.

⁵⁰ <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow/>, erişim tarihi 06.07.2015.

gerçekleştirilmiştir. Kentin yavaş şehir kriterlerine uygun olup olmadığı yetkililerin şehirleri yerinde incelemesi neticesinde ortaya çıkmaktadır. Fakat Seferihisar, ilk kez denetleme yapılmadan, Kasım 2009'da küreselleşmenin kentleri standartlaştırmasına karşı çıkan Cittaslow hareketine kabul edilmiştir. Bunun sebebi, aday kentlerde kriterlere % 50 uygunluk aranırken Seferihisar bunun % 70'ini sağlamıştır.⁵¹

Yavaş şehir üyeliği kabul edildikten sonra belediye yavaş felsefesine uygun birçok çalışma başlatmıştır. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

Köy pazarı: Köylerdeki üreticilerin kendi ürünlerini satabilmelerine olanak sağlayan pazardır. Pazar yeri için herhangi bir ücret talep edilmemektedir.

Üretici Pazarı: Bu pazar köylerden gelen yaklaşık 120 çiftçinin katılımıyla her Salı hizmet vermektedir. Burada satılan ürünler, organik tarıma uygun olarak yetiştirilmekte ve ziraat mühendisleri tarafından denetlenmektedir. Ayrıca pazarda çevre kirliliğini önlemek amacıyla kese kâğıdı ve doğada kaybolan poşetlerin kullanımı zorunlu hale getirilmiştir.

Seferipazar:⁵² Seferihisar köylerinde üretilen organik ürünlerin internet üzerinden satılmasını sağlayan belediyenin kontrolündeki web sayfası hizmetidir.

Sözlü Tarih Kitabı: Seferihisar'da halen yaşayan kişilerin, tarihi niteliğe sahip sözleri, yazıları ve fotoğrafları toplanıp Seferihisar'ın tarihini anlatan bir kitap oluşturmak amaçlanmaktadır.

Sefertası Lokantası: Seferihisar'ın yöresel yemeklerini korumak üzere açılan lokantada Samsades, Nohutlu Manti, Ekmek Dolması, Loklok, Tatlı Tarhana ve Yuvalaça başlıca yemeklerdir. Unutulmaya yüz tutan yemek tariflerine halkın büyükleriyle yapılan görüşmelerle ulaşılmış ve lokanta menülerinde yerini almıştır.

Bisiklet Garajları: Mevcut trafiği azaltmak için bisiklet kullanımını yaygınlaştırmayı amaçlayan belediye, bisikletlerin ücretsiz olarak alınabileceği bisiklet garajları açmaktadır.

Kadın Emegi Evleri: Kadınlara meslek edindirmek, iş olanaklarını arttırmak ve ekonomik koşullarını iyileştirilmek amacıyla ilki 8 Mart 2010'da açılmıştır.

Tohum Bankası ve Tohum Takas Şenliği: Yerel üreticilerin yüzyıllardır uyguladıkları yöntemle sakladıkları tohumların paylaşılmasını sağlamakta, doğal tohumların ve organik tarımın sürdürülebilirliğini arttırmaktadır.⁵³

⁵¹ Ayça Öztürk, "Bir Yerleşim Birimi Olarak Kent Anlayışında Yeni Politika: Yükselen Değer Olarak Yavaş Kent" (Yüksek Lisans Tezi, Ege Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012), s. 96; <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-seferihisar/>, erişim tarihi 10.07.2015.

⁵² www.seferipazar.com, erişim tarihi 14.04.2015.

⁵³ Onaran, s. 55.

B- Taraklı/Sakarya

2011 yılında yavaş şehir ünvanını alan Taraklı, antik çağlardan günümüze Anadolu'nun eski yerleşim birimlerinden olmuştur. Evliya Çelebi, seyahatnamesinde kasaba halkının şimşir kaşık ve tarak yapmasından dolayı buranın Yenice Tarakçı olarak adlandırıldığını söyler. Zamanla halk dilinde bu isim Taraklı olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1950'li yıllara kadar ipek böcekçiliği, ahşap tarla aletleri yapımı, dokumacılık, ayakkabıcılık, kaşıkçılık ve tarakçılık yapılan Taraklı'da sanayinin gelişmesiyle bu mesleklerin tamamı yok olmuş, yalnızca tarakçılık ayakta kalmıştır.⁵⁴

Taraklı, kendine özgü eski Osmanlı evleriyle son yıllarda turizmin gözdesi haline gelmiştir. Bu evlerin karakteristik özelliği, Osmanlı şehir dokusunu yansıtmasıdır. Taraklı, bir yandan kendini tarihini kaybetmemiş bir Osmanlı kasabası olarak tanımlamakta, diğer taraftan da mimarinin korunması için çalışmalar yürütmektedir. 100'ü aşkın tescilli bina ve sekiz adet doğal kültür varlığı bulunmaktadır. Binaların tarihi 300 yıl öncesine dayanmaktadır. Belediye ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nun çalışmaları sonucu 45 binanın restorasyon projeleri yapılmış, bunlardan beş tanesi tamamlanmış ve butik otel olarak hizmete açılmıştır.⁵⁵

Ayrıca yapılan yoğun tanıtım faaliyetleri, jeotermal kaynaklarının bulunması ve Marmara'daki büyük şehirlere yakınlığı Taraklı'yı turizm potansiyeli açısından önemli bir konuma yükseltmiştir.⁵⁶

C- Akyaka/Muğla

Muğla'nın Ula ilçesine bağlı bir belde olan Akyaka, 2011 yılında yavaş şehir statüsü kazanmıştır. 1988 yılından itibaren Özel Çevre Koruma Alanı olarak doğal güzellikleri, biyolojik çeşitliliği, tarihi zenginlikleri ve kendine özgü mimarisiyle koruma altına alınmıştır. Akyaka belediyesi ve halkıyla doğaya saygılı, mimari yapıyı koruyan, hizmet altyapısı güçlü, alternatif turizm odaklı bir vizyona sahiptir.⁵⁷ Akyaka Belediyesi, Cittaslow üyeliğini referanduma götürmüş ve 911 kişinin katıldığı oylamada % 95 oyla yavaş şehir aday üyeliği onaylanmıştır.⁵⁸

"Yöresel mimariyi yaşatma" anlayışıyla geleneksel yapılaşmayı beldenin diğer binalarında da sürdürmeye çalışan Akyaka, betonlaşan kıyı kasabalarımızın aksine doğayla uyumlu yapılaşmanın eşsiz bir örneğini sunmaktadır. Geleneksel mimarinin ilk örneği olarak kendi evini yapan Nail Çakırhan,

⁵⁴ Onaran, s. 42.

⁵⁵ Öztürk, s. 121.

⁵⁶ Onaran, s. 43.

⁵⁷ Onaran, s. 39.

⁵⁸ <http://cittaslowturkiye.org/akyaka-anketi/>, erişim tarihi 18.04.2015.

herhangi bir mimarlık eğitimi olmamasına rağmen, 1983'te Ağa Han Mimarlık Ödülü'nü almıştır.⁵⁹

Akyaka, bir kıyı kasabası olmasının yanı sıra coğrafi koşullarıyla birçok doğa sporuna da elverişlidir. Cittaslow kriterlerinde de belirtildiği gibi, çevre ve gürültü kirliliğine yol açmayacak doğa sporları, Akyaka Belediyesi ve işletmecileri tarafından tercih edilip profesyonel anlamda hizmet verilmektedir. Uçurtma sörfü, rüzgâr sörfü, deniz ve nehir kanosu, yelken, kaya tırmanışı, yamaç paraşütü, bisiklet turları gibi doğa sporu olanakları bulunmaktadır.⁶⁰

D- Gökçeada/Çanakkale

Türkiye'nin en büyük adası olan Gökçeada aynı zamanda Türkiye'nin en batısında bulunmaktadır. 8.200 nüfuslu ilçe 250 pansiyon ve 2.250 yatak kapasitesiyle özellikle yaz aylarında önemli bir turizm alanına dönüşmektedir. Halk geçimini daha çok tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır. Büyük sanayi işletmelerinin olmayışı halkın özellikle pansiyonculuk gibi alternatif mesleklere yönelmesine yol açmıştır.⁶¹ İlçede zeytincilik, üzümçülük ve balçılık alanında organik tarım oldukça gelişmiştir. Gökçeada'nın yavaş şehir üyeliği, 2011 yılında Yenipazar, Akyaka ve Taraklı ile beraber onaylanmıştır. Yavaş şehir olarak kabul edilen ilk ve tek ada olmasıyla Gökçeada *yavaş ada* olarak da anılmaktadır.⁶²

E- Yenipazar/Aydın

Aydın'a bağlı Yenipazar ilçesinin tarihi M.Ö. 2000'li yıllardaki Orthosia Antik Kenti'ne kadar uzanmaktadır. 17. yüzyılda Cihanoğulları Aşireti buraya yerleşmiş, haftanın bir günü kurdukları pazar bölgenin ticaret merkezi olmasını sağlamıştır. Yenipazar ismi de buradan gelmektedir. İlçede pamuk, zeytin, incir, domates, biber ve narenciye üretimi önemli yer tutmaktadır. Hafta sonları kurulan üretici pazarında bu ürünlerin yanı sıra evlerde hazırlanan doğal gıdalar da satılmaktadır. Geleneksel Deve Güreşleri ile Geleneksel Yörük Şenliği ilçenin tanıtımına katkıda bulunmaktadır.⁶³

F- Perşembe/Ordu

Perşembe ilçesi, 2012 yılında yavaş şehir ünvanını elde etmiş, Ordu iline bağlı bir sahil kasabasıdır. Sahil şeridini daha işlevsel hale getirerek turistik açıdan gelişmeyi hedeflemektedir. Daha önce Ordu-Samsun karayolu üzerinde bulunduğu için sahil boyunca çok sayıda sosyal tesis bulunmaktadır. Doğu

⁵⁹ Özden Özgenç, "İdeal Toplum Düzeni Arayışında Kurgulanan Kentsel Planlamalar, Ütopyalar ve Yavaş Şehir Akımı" (Yüksek Lisans Tezi, M.S.G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, 2012), s. 157; <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-akyaka/>, erişim tarihi 11.07.2015.

⁶⁰ <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-akyaka/>, erişim tarihi 11.07.2015.

⁶¹ Onaran, s. 45.

⁶² Öztürk, s. 122.

⁶³ <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-yenipazar/>, erişim tarihi 11.07.2015.

Karadeniz Otobanı hizmete girdikten sonra ise, karayolu trafiği oldukça hafiflemiştir. Ayrıca kumsallarıyla da tanınan Perşembe'nin en meşhur kumsalı Çaka doğal plajıdır. Doğal, sakin, gürültü ve görüntü kirliliğinden uzak bir turizm mekânı olması en büyük avantajıdır.⁶⁴

G- Vize/Kırklareli

2012 yılında yavaş şehir olan Vize'nin tarihi M.Ö. 4000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Oldukça zengin bir tarihi dokuya sahip Vize, Vizyenos'un eserlerinde *"Trakya'da birçok kasaba vardır. Fakat Vize kadar güzeli yoktur."* sözleriyle anılmaktadır. İlçede organik tarım konusunda oldukça titiz davranılmakta, köylü kadınlar yerel tohum üretmektedir. Cittaslow kapsamında kurulan kooperatifle yöresel el sanatları ve yöresel yiyeceklerin satışı sağlanmaktadır.⁶⁵

H- Yalvaç/Isparta

Yalvaç, Vize ve Perşembe ile birlikte 2012 yılında yavaş şehir olmuştur. Antik dönemin önemli merkezlerinden ve bölgenin başkenti olan Antiokeia Antik Kenti ile yan yana kurulmuştur. Kuruluş tarihi M.Ö. 3. yüzyıla dayanan kent, en parlak dönemini Roma İmparatorluğu hâkimiyetinde geçirmiştir. Günümüze kadar ayakta kalabilen yapıların önemli bir kısmı da bu dönemdeki yoğun imar faaliyetlerinin ürünüdür. Daha sonra bölgenin fethedilmesiyle buraya Türkler yerleşmiş, geçimlerini daha çok tarım ve el sanatlarıyla sağladıkları için bölgede dericilik, semercilik, keçecilik, bakırcılık ve kalaycılık gibi el sanatları gelişmiştir. Ancak son yüzyılda bakırcılık ve kalaycılık meslekleri günün şartlarından etkilenerek tamamen kaybolmuştur.⁶⁶

I- Halfeti/Şanlıurfa

Birçok medeniyete ev sahipliği yapan Halfeti tarihi değeri yüksek bir ilçedir. 2000 yılında inşa edilen Birecik Barajı ilçenin 3/5'ini sular altında bırakmıştır. İlçe 2013 yılında yavaş şehir olmuştur. Aziz Nerses Kilisesi, Barşavma Manastırı, su sarnıçları ve kuyuları, Kız Mağarası gibi turistik mekânların yanı sıra doğa yürüyüş parkurları ve dağ bisiklet parkurları ile doğa turizmi örneklerine de rastlamak mümkündür. Halfeti'de Doğu'nun yöresel yemek kültürü ve zengin mutfağının etkileri görülür. Şabut Balığı Kebabı, Patlıcan Kebabı, Domatesli Kebap, Soğanlı Kebap, Çağırtlak Kebabı, Dolma Eziği, Erik Tavası, İncir Kebabı, Mukaşşerli Pilav, Sargı Burma Tatlısı, Peynir Helvası, Semsek ve pekçok meze çeşidi yörenin en bilinen yemekleridir. Ayrıca Halfeti'ye özgü ev yapımı nar ekşisi, biber, kabak, patlıcan ve bamyaya kurutması, ülke çapında bilinen isot biberi, damıtma usulüyle elde edilen zahter suyu, kurutulmuş üzüm, kayısı ve yörenin en meşhur ürünü olan

⁶⁴ Onaran, s. 52.

⁶⁵ <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-vize/>, erişim tarihi 11.07.2015.

⁶⁶ <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-yalvac/>, erişim tarihi 08.05.2015.

fıstık, Halfeti Kaymakamlığı'nın turizm satış noktalarında tüketiciyle buluşturulmaktadır.⁶⁷

J- Şavşat/Artvin

Artvin'in Şavşat ilçesi, 2015 yılında Türkiye'nin onuncu, Karadeniz'in ikinci ilçesi olarak Cittaslow kentleri arasındaki yerini alarak yavaş şehir ilan edilmiştir.⁶⁸

Birliğe aday üyeliğinde bulunan bir diğer kentimiz de Bolu'nun Göynük ilçesidir. Göynük, adaylık sürecinde özgün mimarisi, yerel üretimin desteklenmesi, tarihi konaklama imkânlarıyla öne çıkmaktadır.⁶⁹

Sonuç

Yavaş Hareketi Küreselleşmeye Alternatif Olabilir mi?

Küreselleşme, bugün bütün dünyayı etkileyen ve dönüştüren bir süreç olarak kendisine muhalif hareketlerin oluşmasına da zemin hazırlamaktadır. Günümüzde hâkim olan neo-liberal söylemin; insan hakları, demokrasi ve eşitlik gibi kavramların küresel çapta karşılık bulması, toplumların küreselleşme karşısında tavır alabilmelerine olanak sağlamaktadır. Küreselleşmenin bahsedilen özellikleri karşıt hareketlerin doğmasını kolaylaştırmıştır.

1999 yılında Seattle'de başlayan protestolar, küreselleşmenin karşı durulamaz ve olumsuz etkilerinin üstü örtülemez bir hale geldiğini ortaya koymuş, bir kırılma noktası oluşturmuştur. Küreselleşme karşıtı hareketler, literatürde "Yeni Toplumsal Hareketler" olarak tanımlanan kavrama karşılık gelmekte, fakat bazı özellikleri itibariyle onlardan ayrılmaktadır. Yavaş hareketi de bu hareketlerin ayırt edici özelliklerini paylaşmakla birlikte daha farklı bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla yavaş hareketi salt bir küreselleşme karşıtı hareket değildir. Fakat yavaş felsefesi, karşıt olduğu durumlar ve paylaştığı ortak özellikler (grupların heterojen yapısı, teknoloji, çoğulculuk, lidersizlik, demokratik örgüt yapısı) açısından küreselleşme karşıtı hareketlerle benzerlik taşımaktadır. Yavaş hareketler de küreselleşme karşıtı hareketler gibi birtakım eylemlerle (Seattle Eylemleri ve Roma'daki McDonald's açılışındaki Slow Food eylemi) başlamıştır. Ancak yavaş hareketler, bu eylemleri bir kıvılcım olarak kabul etmiş, ardından daha resmi ve uzlaşımçı bir yapıya bürünmüştür. Dolayısıyla yavaş hareketi farklılaşmıştır. Yavaş hareketinin heterojen ve marjinal yapısına rağmen resmileşmesi, geniş kitlelerce kabul görebilmesini sağlamıştır. Küreselleşme karşıtı hareketler ise,

⁶⁷ <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-halfeti/>, erişim tarihi 10.05.2015.

⁶⁸ <http://cittaslowturkiye.org/savsat-genel-kurulda-cittaslow-ilan-edildi/>, erişim tarihi 11.07.2015.

⁶⁹ <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-adaylari-goynuk-bolu/>, erişim tarihi 11.07.2015.

hem yapısı hem de eylemsel tarafı dolayısıyla her kesime hitap edememektedir.

Yavaş hareketi, salt bir küreselleşme karşıtı hareket olmamasına rağmen, bugün küreselleşmenin olumsuz etkileri olarak kabul edilen kültürel, ekonomik ve ekolojik sorunlara çözüm önerisi sunan hareketleri bünyesinde barındırmaktadır. Fakat bu hareketlerin küreselleşmenin kapsayıcı ve evrensel söylemlerine karşı ne kadar etkili olabileceği konusunda şüpheler vardır. Küreselleşme günümüzde her ne kadar eleştirilse de dünya ölçeğinde yaygınlaşmış, artık tüm dünya küresel sisteme dâhil olmuştur. Yavaş hareketler ise genellikle küçük şehirler, kasabalar ve yerel sistemler için alternatif sunmaktadır. Bugün en çok kabul gören yavaş hareketler, yavaş yemek ve yavaş şehirdir. Yavaş yemek yöresel yemekleri, yavaş şehir de yerel kültürel kimlikleri korumayı amaçlamaktadır. Yavaş işletmecilik ve yavaş para da küçük ölçekli işletmelerde kullanılabilir uygulamalardır. Yavaş seyahat ve yavaş turizm ise hayatın sadece küçük bir kısmı olan tatil dönemini değiştirebilecek uygulamalardır. Fakat kısa süreli de olsa insanlara küresel sistemin dışında bir yaşam sürebileceğini göstermesi ve bu bilinci oluşturması açısından önemlidir.

Konuyu bir adım geriye taşırsak; yavaş hareketinin, insanları doğaya yeniden dokunabilir hale getirebilmek ve doğayı keşfetmek için gerekli olduğunu görürüz. Bu sayede insan küreselleşmenin hızından sıyrılıp, hayatın içindeki bir durak misali, sosyal etkileşimin keyfini çıkarabilir. Örneğin; Slow Food ile sekiz milyara yaklaşan dünya nüfusunu beslemek söz konusu değildir. Yavaş yemek sağlıklı bir alternatifi temsil etmesine rağmen, sadece ileri toplumlar için bir seçim olabilir. Oysa yavaş hareketi, küreselleşmenin zenginle fakir arasındaki makası açtığı eleştirisiyle yola çıkmıştır. Ancak yavaş yemek de yoksulun değil, varlıklı kesimin ulaşabildiği bir ayrıcalık olarak kalmıştır. Ayrıca yerel ürünleri tüketerek ithalatı önlemek, yalnızca ekonomik aktiviteyle kısıtlı kalacaktır. Diğer taraftan yavaş turizm ve seyahatin tercih edilmesi, hava ve karayolu kullanımının azalması anlamına gelir ki, bu da özellikle gelişmekte olan ülkeler için ciddi bir ekonomik kayıptır. Yavaş şehir olabilme kriterlerinden biri de, nüfusun 50.000'den az olmasıdır, dolayısıyla nüfusu 50.000'den fazla olan şehirler ilk etapta elenmektedir. Ayrıca üye kentlerin neredeyse yarısının İtalya'da bulunması da hareketin homojenliği açısından sorun teşkil etmektedir. Toplumsal olayların monist sebeple izah edilemeyeceğinden hareketle, yavaş hareketinin sürdürülebilir uygarlık için atılacak adımlardan sadece bir tanesi olduğu söylenebilir. Ancak bu hareketin, küreselleşmenin dünya ölçeğinde ortaya çıkardığı tüm sorunlara çare bulabilmesi ve bu çapta uygulanabilmesi mümkün değildir.⁷⁰ Ayrıca uluslararası platformda, bu anlamda

⁷⁰ Dorin Paul Bâc and Ozan Emre Aksoz, "A Short History of the Slow Movement", s. 6. http://www.academia.edu/10147686/A_SHORT_HISTORY_OF_THE_SLOW_MOVEMENT, erişim tarihi 21.12.2015.

sürdürülebilir bir medeniyet inşasının politikacılar tarafından kabul edilebileceğine dair işaretler çok zayıftır.⁷¹

Yavaş yemek hareketi, siyasi bir olgu olarak doğrudan küreselleşmeye odaklanmasa da modern kapitalist ekonominin gıda ile ilgili homojenleştirmelerine karşı çıkmaktadır. Ancak yavaş yemek yapılanmasında ve organizasyonlarında küreselleşmenin oluşturduğu ağları kullanmaktan kaçınmamaktadır. Yavaşlık, mevcut kitle kapitalizmine alternatif bir teori olmamakla birlikte onu reddetmekte, fakat piyasa ekonomisinden bağımsız kalamayıp onunla karşılıklılık içine girmektedir.⁷²

Yavaş hareketi, bölgesel bir aksiyon olmasına rağmen, yöresel ürünleri küresel çapta yayma gayreti onu “mahalli küreselleşme” (local globalisation), “küyerelleşme” (glocalisation) şeklinde ifade edilen kavramlarla ifade edilen alana itmektedir. Küyerelleşme belli bir ürünün ya da hizmetin bölgesel dinamikleri dikkate alarak gittiği bölgeye adapte olması şeklinde tanımlanabilir.⁷³

Küreselleşmenin kapsayıcılığı, küreselleşme karşısı hareketlerin küreselleşmesi paradoksunu ortaya çıkarmaktadır. Yavaş hareketler, küreselleşme ve modernleşmenin doğrudan çıktıları olan teknoloji, mal ve hizmetlerin kullanılması ve dünya çapında kabul görmesiyle kendisi de küreselleşmiştir.

Sonuç olarak yavaş hareketinin; heterojen yapısı, her kesimden insanı buluşturması, değişik alanlarda ortaya çıkması, küreselleşmenin olumsuz etkilerine olan tepkisi bu konuda bilinç oluşturması açısından önemlidir. Bu bağlamda yavaş hareketi, küreselleşmeyi tamamen ortadan kaldırma şeklinde değil de; küreselleşmenin olumsuz etkilerinden arındırma veya bu etkileri azaltma çabası olarak işlev görebilir. Küçük ölçekli olmasına rağmen, yavaş hareketlerin çeşitlenmesi ve yayılmasıyla oluşabilecek yavaş yaşam bilincinin, küresel sistemin çarpıklıklarını törpüleyerek dünyayı daha yaşanabilir bir hale getirip getiremeyeceğini ise ilerleyen süreçte hep birlikte göreceğiz.

Kaynakça

Aldemir, Necdet Coşkun, “Küreselleşme Karşısı Sosyal Hareketler”, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

⁷¹ Bill Bramwell and Bernand Lane, “Critical Research on the Governance of Tourism and Sustainability”, *Journal of Sustainable Tourism*, Volume 19, Issue 4-5, 2011, s. 411-421.

⁷² Stefano Basilico, “The Slow Food Challenge: Italian Glocalism as a Response to Globalization”, 2014, s. 4. http://www.academia.edu/13235231/The_Italian_Slow_Food_Challenge, erişim tarihi 21.12.2015.

⁷³ Basilico, s. 5.

- Altun, Fahrettin, *Modernleşme Kuramı: Eleştirel Bir Giriş*, İstanbul: Küre Yayınları, 2011.
- Bâc, Dorin Paul, and Ozan Emre Aksoz, "A Short History of the Slow Movement",
http://www.academia.edu/10147686/A_SHORT_HISTORY_OF_THE_SLOW_MOVEMENT,
erişim tarihi 21.12.2015.
- Bauman, Zygmunt, *Küreselleşme: Toplumsal Sonuçları*, İngilizceden Çeviren: Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2014.
- Basilico, Stefano, "The Slow Food Challenge: Italian Glocalism as a Response to Globalization", 2014,
http://www.academia.edu/13235231/The_Italian_Slow_Food_Challenge, erişim tarihi 21.12.2015.
- Bramwell Bill and Bernand Lane, "Critical Research on the Governance of Tourism and Sustainability", *Journal of Sustainable Tourism*, Volume 19, Issue 4-5, (2011), 411-421.
- Cevizci, Ahmet, *Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 2010.
- Çetin, Beyzade Nadir, "Küreselleşme Olgusunun Farklı Boyutlarıyla Toplumsal Yansıması: Küreselleşme Karşıtı Hareketler (Türkiye Örneği)", Doktora Tezi, Fırat Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Ergüven, Mehmet Han, "Cittaslow-Yaşamaya Değer Şehirlerin Uluslararası Birliği: Vize Örneği", *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi* 2, (2011): 201-210.
- Honero, Carl, *Yavaş: Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi*, İngilizce Aslından Çeviren: Esen Gür, İstanbul: Alfa Yayınları, 2008.
- Karakurt Tosun, Elif, "Yaşam Kalitesi Ekseninde Şekillenen Alternatif Bir Kentsel Yaşam Modeli: Yavaş Kentleşme Hareketi", *Uludağ Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 1, (2013): 215-237.
- Karataş, Abdullah ve Özgür Karabağ, "Cittaslow Hareketinde Çevre Eğitiminin Önemi", *Balıkesir Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 29, (2013): 1-21.
- Kaya, Ozan, "Sürdürülebilir Rekabet Avantajı ve Yavaş İşletmecilik: Karşılaştırmalı Bir Araştırma", Doktora Tezi, Ç.O.M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Keskin, Enes Battal, "Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış Olarak Yavaş Şehirler (Cittaslow): Seferihisar Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Marshall, Gordon, *Sosyoloji Sözlüğü*, Çevirenler: Osman Akınbay, Derya Kömürcü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2005.

- McLuhan, Marshall ve Bruce Powers, *Global Köy*, Çevirmen: Bahar Öcal Düzgören, İstanbul: Scala Yayıncılık, 2015.
- Onaran, Doğa Can, "Yavaş Şehirlerde Kentsel Kimlik", Yüksek Lisans Tezi, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, 2013.
- Özgenç, Özden, "İdeal Toplum Düzeni Arayışında Kurgulanan Kentsel Planlamalar, Ütopylar ve Yavaş Şehir Akımı", Yüksek Lisans Tezi, M.S.G.S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, 2012.
- Özhancı, Esra ve Zeynep Bozhüyük Ardahanlıoğlu, Hasan Yılmaz, "Sakin Şehir Üyelik Süreci Analizi", *Atatürk Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi 2*, (2012): 163-173.
- Öztürk, Ayça, "Bir Yerleşim Birimi Olarak Kent Anlayışında Yeni Politika: Yükselen Değer Olarak Yavaş Kent", Yüksek Lisans Tezi, Ege Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.
- Peksan, Selcan, "Alternatif Küreselleşme Hareketleri", Yüksek Lisans Tezi, M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- Petrini, Carlo ve Gigi Padovani, *Slow Food Devrimi*, Çevirmen: Çağrı Ekiz, Ankara: Sinek Sekiz Yayınevi, 2012.
- Ritzer, George, *Modern Sosyoloji Kuramları*, Çeviren: Himmet Hülür, Ankara: De Ki Basım Yayım, 2011.
- Ritzer, George, *Toplumun McDonalddlaştırılması: Çağdaş Toplum Yaşamının Değişen Karakteri Üzerine Bir İnceleme*, İngilizceden Çeviren: Şen Süer Kaya, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2014.
- Sırım, Veli, "Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak "Sakin Şehir" Hareketi ve Türkiye'nin Potansiyeli", *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi 4*, (2012): 119-131.
- Wallerstein, Immanuel, *Avrupa Evrenselciliği: Gücün Retoriği*, Türkçesi: Aziz Ufuk Kılıç, İstanbul: Bgst Yayınları, 2010.
- Yılmaz, Murat (ed.), *Medeniyetler Çatışması*, Ankara: Vadi Yayınları, 2001.
- Yurtseven, H. Rıdvan ve Ozan Kaya, Serhat Harman, *Yavaş Hareketi*, Ankara: Detay Yayıncılık, 2010.

